

גם הם מתנגדים גמורים להם, ואין להם חלק בחינוכם ולא בדעותיהם הכוזבות, ושלמים עם חינוך התורני במסירות נפש, אלה האנשים אי אפשר לנו להעיד להם להגיש בחודש אייר אל הממשלה מופס היציאה - בחיות לעיניהם כל הקלקולים על חשבון הציונות על הקרנות ועל מכביר הכסף אשר אצרו ואשר אוצרים בכל קצוי תבל ובכח הכסף הם מייסדים את קבוצותיהם ובתי ספר ושאר בתי תופת, אך להמוכסים אינם משימים לב, ואינם יודעים כלל ממצאותו, וחושבים הכל למס הממשלה,⁵³ ואם עובר ע"י יהודים אלמים כבר הורגלו לכופ ראש לבסו אלה. ולא עוד אלא שחסר בכח האגודה, שהיא היחידה המעוררת על היציאה, ההמשכה הראוי' ללב הציבור ובעו"ה רבים האומרים על... מה שאמרו יומא פ"ו א' על ת"ח שאין דיבורו בנחת ... ולא עלינו להכריע בצוואר מי הקולר תלוי, אבל המציאות הוא שרוב הציבור - אחרי שהוצאו מן הציבור כל המפלגות למיניהן - צריכים רפואה ואין מושיע.

והשאלה העומדת על הפרק אם רשאי רב הגון לקבל משרת רב בעיר, אשר לפי טבע ההתמנות ההכרעה האחרונה היא אישור חקיי של הממשלה, וזה נעשה ע"פ חוקי הקהלות של המוכסין, אין הדבר ניכר בפועל רק בספרי פקידות הממשלה, ובאופן זה נמצא שמו ברשימת המוכסין.

השכר כנגד ההפסד:

א. קבלת רב הגון על העדה, תורני, קורא בשם אדון כל הארץ.

ב. בונה בית כנסת בעיר.

ג. מסדר שחיטה כשרה.

ד. בונה מקוה טהרה.

ה. מתקן עירובין.

ו. העולה על כולנה: מייסד תלמוד תורה בעיר במסירת נפש.

53. הינו שא"א לשכנעם לצאת מהוה"ל כי בעיניהם זה לא תמיכה במוסדות הציונים אלא רק מס ממשלה ואילו הציונים אינם צריכים כסף זה שיש להם כבר אוצרות למכביר.

גם הם מתנגדים נמורים להם, ואין להם חלק בחינוכם ולא ברעותיהם הפזניות, ושלמים עם חינוך התורני במסירות נפש, אלה האנשים אי אפשר לנו להעיד להם להניש בחודש אייר אל הממשלה מופס היציאה - להיות לעיניהם כל הקלקולים על השבון הציונות על הקרנות ועל מכביר הכסף אשר אצרו ואשר אוצרים בכל קצור תבל ובכח הכסף הם מייסדים את קבוצותיהם ובתי ספר ושאר בתי תוספת, אך להמוכסים אינם משימים לב, ואינם יודעים כלל ממציאותו, וחושבים הכל למס הממשלה,³² ואם עובר ע"י יהודים אלמים כבר הודגלו לכופ ראש להפס אלה. ולא עוד אלא שחסר בכח האגודה, שהיא היחידה המעוררת על היציאה, ההמשכה הראוי' ללב הציבור ובעו"ה רבים האומרים על... מה שאמרו יומא פ"ו א' על ת"ח שאין דיבורו בנחת ... ולא עלינו להכריע בצוואר מי הקולר תלוי, אבל המציאות הוא שרוב הציבור - אחרי שהוצאו מן הציבור כל המפלגות למיניהן - צריכים רפואה ואין מושיע.

והשאלה העומדת על הפרק אם רשאי רב הגון לקבל משרת רב בעיר, אשר לפי מבע ההתמנות ההכרעה האחרונה היא אישור חקיי של הממשלה, וזה נעשה ע"פ חוקי הקהלות של המוכסין, אין הדבר ניכר בפועל רק בספרי פקידות הממשלה, ובאופן זה נמצא שמו ברשימת המוכסין.

השכר כנגד ההפסד:

א. קבלת רב הגון על העדה, תורני, קורא בשם אדון כל הארץ.

ב. בונה בית כנסת בעיר.

ג. מסדר שחיטה בשרה.

ד. בונה מקוה מותרת.

ה. מתקן עירובין.

ו. העולה על כולנה: מייסד תלמוד תורה בעיר במסירת נפש.

53. הינו שא"א לשכנעם לצאת מהדה"ל כי בעיניהם זה לא תמיכה במוסדות הציונים אלא רק מס ממשלה, ואף הציונים אינם צריכים כסף זה שיש להם כבר אוצרות למכביר לצורך קלקוליהם.

למוען שומרי השמיטה כהלכתה

א

בדבר "היתר" המכירה

להלן רשימה שערך רבינו בענין היתר המכירה בשמיטה, רשימה זו נלקטה מילה במילה מתוך קטעים מהספר שבת הארץ להרב קוק, רבינו ציין גם את הכותרות לכל הקטעים שמשם נלקחו הדברים, בתוך הדברים נוספו סוגריים מרבינו ובהם הבליט והדגיש את דעתו של הרב קוק, עיקרי הדברים שם כי גם הרב קוק לא התיר מלאכות דאורייתא בידי ישראל ואף הוא משבח ומעודד לכתחילה לשמור שמיטה כהלכתה וחלילה לכופ את אותם גיבורי הרוח. כידוע דעת רבינו היתה כי אין להסתמך כלל על ההיתר מכירה וכמש"כ במכתבו להלן "וכאשר בלבי כדעת רבותינו האוסרים את מעשי המכירה בהחלט"⁶⁶, אך כפה"נ רבינו רצה לפרסם את הרשימה הזאת ברבים כדי להראות קבל עם ועדה שאין בסיס ומקור למסתמכים על ההיתר מכירה להתיר מלאכות דאורייתא בידי ישראל שדבר זה

66. [בתשו' מכת"י על פלפול מאחד להצדיק ההיתר כתב רבינו "וזו דעת כל גדולי הדור שאסרו כפי המבואר, ודעת יחיד המתיר היא תמוהה ובלתי מובנת והלכה כרבים. אין לנו לחלוק על גדולי הדור שמימיהם אנו שותים. אף היחיד הורה לנהוג למעשה כרבים וכעובדא דרשב"י בירו' "עכ"ל, ומה שציין לירושלמי הוא בשביעית פ"ט ה"א, ר"ש בן יוחי הוה עבד בשמיטתא וחמי חד מלקט שביעית א"ל ולית אסור ולא ספיחין אינון א"ל ולא את הוא מתירן א"ל ואין חבירי חלוקין עלי קרא עליו ופורץ גדר ישכנו נחש וכן הוות. והנה בבבלי פסחים נ"א ב' כתבו בתד"ה אני ראיתי את ר"ש שאכל, תימה לר"י דאמר בירושלמי ר"ש חזא לההוא גברא מלקט ספיחי כרוב בשביעית א"ל מאי האי א"ל ולא את הוא דשרית א"ל ולא חבראי פליגי עלי קרי עליה פורץ גדר ישכנו נחש וכן הוות ליה, והשתא כיון שבעצמו היה אוכל למה היה כועס על אחרים שהיו אוכלין וסומכין על הוראתו וי"ל דמ"מ לא היה רוצה שעמי הארץ יסמכו עליו כל זמן שלא פסקו הלכה כמותו, עכ"ל. ואם היחיד שהורה המחבר לעיל בתשובת רבינו הכונה היא להרב קוק צ"ב כי הרי הרב קוק להדיא כתב שלא להשוות את העושים ע"פ ההיתר לעוברי חק תוה"ק - וכנעתק להלן ע"י רבינו - ודלא כעובדא דרשב"י שקראו פורץ גדר ישכנו נחש].

למען שומרי השמיטה בהלכתה

א

בדבר "היתר" המכירה

להלן רשימה שערך רבינו בענין היתר המכירה בשמיטה, רשימה זו נלקטה מילה במילה מתוך קטעים מהספר שבת הארץ להרב קוק, רבינו ציין גם את הכותרות לכל הקטעים שמשם נלקחו הדברים, בתוך הדברים נוספו סוגריים מרבינו ובהם הבליט והדגיש את דעתו של הרב קוק, עיקרי הדברים שם כי גם הרב קוק לא התיר מלאכות דאורייתא בידי ישראל ואף הוא משבח ומעודד לכתחילה לשמור שמיטה בהלכתה וחלילה לכופ את אותם גיבורי הרוח. כידוע דעת רבינו היתה כי אין להסתמך כלל על ההיתר מכירה וכמש"כ במכתבו להלן "וכאשר בלבי כדעת רבותינו האוסרים את מעשי המכירה בהחלט", אך כפה"נ רבינו רצה לפרסם את הרשימה הזאת ברבים כדי להראות קבל עם ועדה שאין בסיס ומקור למסתמכים על ההיתר מכירה להתיר מלאכות דאורייתא בידי ישראל שדבר זה לא התיר הרב קוק ואפי' בשא"א באופן אחר וכפה"נ נתכוין להציל את העם שבשדות מלהכשל באיסורים אלו⁶⁵.

66. יתכן ג"כ ורבינו הוצרך לזה עקב התעלמותה של הרבנות הראשית מהוראות הרב קוק וכמבו' לקמן בתחילת מכתבו למרן הגר"ע כי "הרבנות הראשית יודעים מראש כי הזריעה ג"כ יעשו ישראל, ופוטרים עצמם בטענת מזה אפשר לעשות". כמו"כ ניסו אז כל מיני גופים להשליט ולכוף את סדרי המכירה ככל האפשר על הציבור כולו כולל היראים וכמבו' גם בהמשך במכתבו של רבינו לקול ישראל בשנת השמיטה צ"ח ואפשר כי גם זה היה הגורם.

לא התיר הרב קוק ואפי' כשא"א באופן אחר וכפה"נ נתכוין להציל את העם שבשדות מלהכשל באיסורים אלו⁶⁷.

וזאת למודעי

כל הדברים אשר הרציתי להמליץ על אחינו הסומכים על ההיתר הנהוג ...
להוראת שעה לא באו כי אם להודיע שלא להשוות את העוברים הללו - העושים
את מעשיהם ע"פ הוראה מסודרת - לעוברי חק תוה"ק חלילה.....
אבל חלילה וחלילה לדון מזה איזה התרשלות מקיום המצוה הקדושה והחכימה
הזאת לכל אשר נתן .. רוח מהרה בלבבו ודי אמיץ ובטחון בנפשו לעשות ולקיים
את כל פרשת דבר השמיטה כהלכתה וכמאמרה - ברוך יהי' ליי שוכן ציון
וכגון דא ודאי א"צ למודעי שלא ימצא שום יחיד או מוסד שישתמש בדברנו
לכוף חו"ש לעבוד בשביעית אפי' ע"פ סדרי ההיתר בדרך ההפקעה את אלה
אנשי לב שהם רוצים בכל לבם לשמור ולקיים את מצות השמיטה כמאמרה
בלא שום דרכי הקולות שנאמרו מפני דוחק השעה.

בסוף ההקדמה

והנה עתה הגיע שנת השמטה, מרוב דלות מצב ישובנו בארץ הכרח הוא
אמנם להסתפק ע"פ רוב בהוראת שעה, אבל למרות הפקעת המצוה אשר
בהוראת שעה זו ישנם כמה גופי הלכות הנדרשים לשמור ולעשות בפועל [א"ה
הבונה חרישה וזריעה שלא הותרו ע"י ישראל] גם נמצאים יראי .. החרדים אל
דברו מאד ואינם חסים על הפסד וטורח והם נכונים לקימה בכל כח כדין
וכמשפט, ברוכים יהיו ל- ולעמו.

67. יתכן ג"כ ורבינו הוצרך לזה עקב התעלמותה של הרבנות הראשית מהוראות הרב קוק וכמבו' לקמן בתחילת מכתבו למרן הגר"ח ע"כ כי "הרבנות הראשית יודעים מראש כי הזריעה ג"כ יעשו ישראל, ופוטרים עצמם בטענת מה אפשר לעשות". כמו"כ ניסו אז כל מיני גופים להשליט ולכוף את סדרי המכירה ככל האפשר על הציבור כולו כולל היראים וכמבו' גם בהמשך במכתבו של רבינו לקול ישראל בשנת השמיטה צ"ח ואפשר כי גם זה היה הגורם.

וזאת למודעי

כל הדברים אשר הרציתי להמליץ על אחינו הסומכים על ההיתר הנהוג
להוראת שעה לא באו כי אם להודיע שלא להשוות את העובדים הללו - העושים
את מעשיהם ע"פ הוראה מסודרת - לעוברי חק תוה"ק חלילה.....

אבל חלילה וחלילה לדון מזה איזה התרשלות מקיום המצוה הקדושה והחביבה
הזאת לכל אשר נתן .. רוח מהרה בלבבו ודי אמיץ ובטחון בנפשו לעשות ולקים
את כל פרשת דבר השמיטה כהלכתה וכמאמרה - ברוך יהי' ליי שוכן ציון

וכגון דא ודאי א"צ למודעי שלא ימצא שום יחיד או מוסד שישתמש בדברנו
לכופ חו"ש לעבוד בשביעית אפי' ע"פ סדרי ההיתר בדרך ההפקעה את אלה
אנשי לב שהם רוצים בכל לבם לשמור ולקים את מצות השמיטה כמאמרה
בלא שום דרכי הקולות שנאמרו מפני דוחק השעה.

בסוף ההקדמה

והנה עתה הגיע שנת השמטה, מרוב דלות מצב ישובנו בארץ הכרח הוא
אמנם להסתפק ע"פ רוב בהוראת שעה, אבל למרות הפקעת המצוה אשר
בהוראת שעה זו ישנם כמה גופי הלכות הנדרשים לשמור ולעשות בפועל [א"ה
הכונה חרישה וזריעה שלא הותרו ע"י ישראל] גם נמצאים ידאי .. החרדים אל
דברו מאד ואינם חסים על הפסד ושורח והם נכונים לקימה בכל כח כדון
וכמשפט, ברוכים יהיו ל- ולעמו.

עלית רבינו לארץ ישראל

במכתבים הבאים מובא סדרת ההתכתבויות אודות עלית רבינו לארץ ישראל. סדרת המכתבים הם מכל הנוגעים בדבר, דהינו, מרן הגר"ח"ע ומרכו אגרי ורבינו. (מבין הפרטים הנלדים שבאו באגרות מוזכר כי כבר אז היו דיבורים סביב עליתו של מרן הגר"ח"ע לאר"י⁷⁵). בחלק מהאגרות נסתייענו מהספר שרשרת הדורות לרבי מנחם פרוש ז"ל ותשו"ח לבני משפחתו שליט"א.

א

חיים עוזר גראדזענסקי
ווילנא

בעז"ה ו' עש"ק כ"ה ניסן תרצ"ג

למנהלי אגודת ישראל בעיה"ק ירושלים תובכ"א, ובראשם הרב מו"ה משה בלויא נ"י.

אחדש"ה, הנה כבוד ידידי הרב הגאון הגדול אוצר התורה והיראה כש"ת מוה"ד אברהם ישעי' קארעליין שליט"א בעהמח"ס "חזון איש" רצונו לנסוע לאח"ק ונפשו אותה להסתופף בחצרות היכל ד' בלי קבלת התמנות. והעירוני לבקש את רומעב"ה להשיג וויזע ודרישה עבורו ועבור אשתו הרבנית תחי'. אם אמנם קשה עלי פרידתו מזה, אך באשר זהו רצונו, וגם נכבד הדבר שיבא אדם גדול שכמותו בעיה"ק.

אבקש את רומעב"ה להודרו בהשתדלות השנת הדרישה עבורו ואשתו, כפי רשימת שמותיהם ושנותיהם הרצופה בזה⁷⁶, וימיכו נא להודיעני בתחזור מזה.

75. וע' לקמן במכתבו של אחי רבינו הגר"מ הי"ד לרבינו בו משתמע ג"כ על השתדלותו של רבינו מארי' בדבר עליתו של מרן הגר"ח"ע.

76. הרשימה המוזכרת בדבריו נכתבה ע"י רבינו ונתחדשו בה דברים וכמבו' בגזים וש"ת חזו"א חלק א' (ענינים שונים. והובא שם תצלום הרשימה) יעו"ש.

עלית רבינו לארץ ישראל

במכתבים הבאים מובא סדרת ההתכתבויות אודות עלית רבינו לארץ ישראל. סדרת המכתבים הם מכל הנוגעים בדבר, דהינו, מן הגר"ע ומרכז אג"י ורבינו. בחלק מהאגרות נסתייענו מהספר שרשרת הדורות לרבי מנחם פרוש ד"ל ותשרח לבני משפחתו שליט"א.

א

חיים עוזר גראדזענסקי
ווילנא

בעז"ה ו' עש"ק כ"ה ניסן תרצ"ג

למנהלי אגודת ישראל בעיה"ק ירושלים תוכב"א, וכראשם הרב מו"ה משה בלויא
נ"י.

אחדש"ה, הנה כבוד ידידי הרב הנאון הגדול אוצר התורה והיראה כש"ת מוה"ד
אברהם ישעי' קארעליץ שליט"א בעהמח"ס "חזון איש" רצונו לנסוע לאח"ק ונפשו
אותה להסתופף בחצרות היכל ד' בלי קבלת התמנות. והעירוני לבקש את
רומעב"ה להשיג וויזע ודרישה עבורו ועבור אשתו הרבנית תחי'. אם אמנם קשה
עלי פרידתו מזה, אך באשר זהו רצונו, וגם נכבד הדבר שיבא אדם גדול שכמותו
בעיה"ק.

אבקש את רומעב"ה להודרו בהשתדלות השנת הדרישה עבורו ואשתו, כפי
רשימת שמותיהם ושנותיהם הרצופה בזה¹, וייתכנו נא להודיעני בהחזור מזה.

74. הרשימה המוזכרת בדבריו נכתבה ע"י רבינו ונתחדשו בה דברים וכמבו' בגזים ושו"ת חזו"א
חלק א' (ענינים שונים. והובא שם תצלום הרשימה) יעו"ש.

גם במציאות אמת. ולכן אם הרב הגאון הנ"ל יסכים לקבל משרה זו, ייטיב כ"ג שליט"א להודיע לנו ואז נוכל בע"ה לקבל את הרשיון בשבילו בימים אחדים או למרבה בשבועות. בכל אופן נודרו בע"ה למחר להחיש את הדבר, כי רצונו של כ"ג שליט"א חביב לנו עד לאחת ורצוננו לעשות רצונו, וגם חביב לנו שהגאון הנ"ל ימצא באה"ק תוב"א בדור יתום שאנו שרויים בו באה"ק תוב"א.

הח"מ חושב לנסוע בקרוב לחו"ל לסדר את עלית הגאון מהוסט שליט"א לא"י בע"ה, ואקח לי הכבוד לבוא אל כ"ג שליט"א בכתובים בענין זה, אבל את תשובת כ"ג שליט"א על השאלה הנ"ל ייטיב להריץ על אדרעם אגודת ישראל עצמה, כרשום למטה. בכל הדרת הכבוד ויקרא דאורייתא,

משה בלויא

*

לא הגיע לידינו תשובת מרן הגר"ח"ע אך כידוע רבינו סירב לקבל כל התמנות שהיא. למרות האמור במכתב לעיל שהשגת הרשיון אורכת בד"כ כמה חודשים הושג הרשיון במהירות תוך כשבועיים ימים, עם השגת הרשיון שיגר רבי משה פרוש את ב' המכתבים הבאים.

ג

ב"ה כ"ב אייר תרצ"ג

כבוד גאון ישראל, רבן של כל בני הגולה
מרן חיים עוזר גראדזענסקי שליט"א, גאב"ד ווילנא.

אחר"ש כ"ג שליט"א!

77. הר"מ פרוש אף פנה במכתב למנהל מחלקת העליה [מובא בס' שרשרת הדורות] בזה"ל נתכבד לפנות למע"כ בבקשה תכופה מאד ונהיה אסירי תודה מאד אם בקשתנו התכופה תתמלא בהקדם, באופן יוצא מן הכלל, הרב הגאון הגדול מוה"ר אברהם ישעי' קארעליץ, רב בעיר וילנא, ידוע לנו שהוא רב בפועל ומחבר ספרי הלכה, והננו מבקשים לתת לו רשיון כניסה לעלות לארץ ישראל, לו ולאשתו הרבנית, (הפרטים מצורפים בזה), בהיות ואנו חושבים שהוא יהיה ראש ב"ד של העדה החרדית בירושלים, יש לנו ענין מיוחד שהרשיון ינתן בהקדם, ואנו אחראים שלא יפול למשא על הציבור, אנו מצרפים בזה את כתב התחייבותנו בהתאם להחוק. בכבוד רב, משה גליקמן פרוש.

גם במציאות אמת. ולכן אם הרב הגאון הנ"ל יסכים לקבל משרה, יישוב כ"ג שליט"א להודיע לנו ואז נוכל בע"ה לקבל את הרשיון בשבילו בימים אחרים או למרבה בשבועות. בכל אופן נזדרז בע"ה למחר להחיש את הדבר, כי רצונו של כ"ג שליט"א חביב לנו עד לאחת ורצוננו לעשות רצונו, וגם חביב לנו שהגאון הנ"ל ימצא באה"ק תוב"א בדוד יתום שאנו שרויים בו באה"ק תוב"א.

הח"מ חושב לנסוע בקרוב לחו"ל לסדר את עלית הגאון מהוספי שליט"א לא"י בע"ה, ואקח לי הכבוד לבוא אל כ"ג שליט"א בכתובים בענין זה, אבל את תשובת כ"ג שליט"א על השאלה הנ"ל ייטיב להריץ על אדרעם אגודת ישראל עצמה, כרשום למטה. בכל הדרת הכבוד ויקרא דאורייתא,

משה בלויא

*

לא הגיע לידינו תשובת מרן הגר"ח"ע אך כידוע רבינו סירב לקבל כל התמנות שהיא. למרות האמור במכתב לעיל שהשגת הרשיון אורכת בד"כ כמה חודשים הושג הרשיון במהירות תוך כשבועיים ימים, עם השגת הרשיון שיגר רבי משה פרוש את ב' המכתבים הבאים.

ג

ב"ה כ"ב אייר תרצ"ג

כבוד גאון ישראל, רבן של כל בני הגולה

מרן חיים עוזר גראדזענסקי שליט"א, גאב"ד ווילנא.

אחד"ש כ"ג שליט"א!

75. הר"מ פרוש אף פנה במכתב למנהל מחלקת העליה [מובא בס' שרשרת הדורות] בזה"ל נתכבד לפנות למע"כ בבקשה תכופה מאד ונהיה אסירי תודה מאד אם בקשתנו התכופה תתמלא בהקדם, באופן יוצא מן הכלל, הרב הגאון הגדול מוה"ר אברהם ישעי' קארעליץ, רב בעיר וילנא, ידוע לנו שהוא רב בפועל ומחבר ספרי הלכה, והגנו מבקשים לתת לו רשיון כניסה לעלות לארץ ישראל, לו ולאשתו הרבנית, (הפרטים מצורפים בזה), בהיות ואנו חושבים שהוא יהיה ראש ב"ד של העדה החרדית בירושלים, יש לנו ענין מיוחד שהרשיון ינתן בהקדם, ואנו אחראים שלא יפול למשא על הציבור, אנו מצרפים בזה את כתב התחייבותנו בהתאם להחוק. בכבוד רב, משה גליקמן פרוש.

76. ה"ה הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי.

בע"ה יום ג' לסדר מקץ ג' חנוכה תרצ"ה פ' אוסטרובצה יצ"ו
כבוד דודי מו"ר שליט"א

אחדשה"ט ושלוש דודתי מרת בתיה שתי

אני לומד עכשיו באוסטרובצה אצל הרה"ג המו"ל ג' מר איסר הכהן נ"י, ולומדים בזמן
הזה מס' בבא בתרא. ואכתוב הערה קצרה על מס' זו, בדף ל"ט ע"ב בתוס' ד"ה וצריך
למחות בס"ד התוס' ולהא טעמא הא דאמר לעיל אבל אכלה שית אין לך מחאה גדולה
פליגא אהך דהבא דקאמר דצריך למחות כל ג', ולי נראה דלא פליגי דהתם נמי סובר
הגמ' דצריך למחות בסוף כל ג' אלא התם המחאה השטר מכירה שכתב לזה וא"כ יש
כאן כסדר מחאה דהא השטר עומד וקיים, וחפץ אני לדעת דעת דודי שליט"א בזה. הנני
ממהר להסדר ואקצר עכשיו.

הנני דו"ש ממני

שי"ק מלעזעוויץ

פ"ש חמה לדודי הרה"ג ר' ישראל יעקב שליט"א ולדודתי מרת מרים שתי ולבנם ¹⁰העילוי
מר חיים ולביתיהם מרת יוזפה ומרת ליבעלע

הנ"ל

ה

מרבי נחום מאיר ציבולניק [קרליץ]

ב"ה ה' מקץ. נר חמישי דחנוכה ¹¹

שלוכט"ם

קבלנו גלויתיה של מרים תחי' וגם הדרישה, תודה וברכה לכולכם ולכל המשתדלים
בזה, לא פללנו כי כה מהרה יגיענו התשובה, וע"כ רק עתה עלינו להתחיל בהכנות
הדרושות, ולהשי"ת נתפלל ואל חסדיו ניחל כי יהי בעזרתנו ויורנו את הדרך נלך בה
ואת המעשה אשר נעשה.

אתנו אין כל חדש זולת זאת. כולנו ב"ה בחו"ש כל אחד לפי ערכו. נבקש לפקדנו
במכתבים תכופים מכל שאתם לטובה ומאשר ישמעו מכל שלנו.

9. רבי איסר הכהן זוואנקין הי"ד וראה אודותיו במכתבו הנד' בגנזים ושו"ת חזון איש ח"א.

10. בזמן זה טרם מלאו לו 7 שנים.

11. נכתב בשנת תרצ"ה וע' בגנזים ושו"ת חלק א' אג' ט"ז בו כותב רבינו על הענין המדובר כאן.

בע"ה יום ג' לסדר מקץ ג' חנוכה תרצ"ה פ' אוסטרובצה יצ"ו
כבוד דודי מו"ר שליט"א

אחדשה"ט ושלום דודתי מרת בתיה שתי

אני לומד עכשיו באוסטרובצה אצל הרה"ג המיל"ג מר איסר הכהן נ"י, ולומדים בזמן
הזה מס' בבא בתרא. ואכתוב הערה קצרה על מס' זו, בדף ל"ט ע"ב בתוס' ד"ה וצריך
למחות בס"ד התוס' ולהא טעמא הא דאמר לעיל אבל אכלה שית אין לך מחאה גדולה
פליגא אהך דהכא דקאמר דצריך למחות כל ג', ולי נראה דלא פליגי דהתם נמי סובר
הגמ' דצריך למחות בסוף כל ג' אלא התם המחאה השטר מכירה שכתב לזה וא"כ יש
כאן כסדר מחאה דהא השטר עומד וקיים, וחפץ אני לדעת דעת דודי שליט"א בזה. הנני
ממהר להסדר ואקצר עכשיו.

הנני דו"ש ממני
שי"ק מלעזעוויץ

פ"ש חמה לדודי הרה"ג ר' ישראל יעקב¹⁰ שליט"א ולדודתי מרת מרים שתי ולבנם
¹¹העילוי מר חיים ולביתם מרת יוזפה ומרת ליבעלע

הנ"ל

ה

מרבי נחום מאיר ציבולניק [קרליץ]

ב"ה ה' מקץ. נר חמישי דחנוכה¹²

שלוכט"ס

קבלנו גלויתת של מרים תחי' וגם הדרישה, תודה וברכה לכולכם ולכל המשתדלים
בזה, לא פללנו כי כה מהרה יגיענו התשובה, וע"כ רק עתה עלינו להתחיל בהתכונות
הדרושות, ולהשי"ת נתפלל ואל חסדיו ניחל כי יהי בעזרתנו ויורנו את הדרך נלך בה
ואת המעשה אשר נעשה.

אתנו אין כל חדש זולת זאת. כולנו ב"ה בחו"ש כל אחד לפי ערכו. נבקש לפקדנו
במכתבים תכופים מכל שאתם לטובה ומאשר ישמעו מכל שלנו.

9. רבי איסר הכהן זוואנקין הי"ד וראה אודותיו במכתבו הנד' בגנזים ושו"ת חזון איש ח"א.

10. ה"ה רבינו מרן הסטייפלער זללה"ה.

11. בזמן זה טרם מלאו לו 7 שנים.

12. נכתב בשנת תרצ"ה וע' בגנזים ושו"ת חלק א' אג' ט"ו בו כותב רבינו על הענין המדובר כאן.

ממרון הגר"ע גראדזענסקי

המכתב הבא נכתב ע"י מרן הגר"ע בפרוץ מלחמת העולם הראשונה לחייו בו מתאר מרן הגר"ע מעט מהקשיים מהזמן הזה ואודות חולשת בריאותו. משורות המכתב ניכר מסירותו לכלל ולפרט גם בימים קשים אלו.

בעז"ה ד' חנוכה ת"ש וילנא

ידידי ורעי עמיתי הגר"י חזון איש שליט"א

אחדשת"ה יקרת מכתבו הגלוי הגיעני אחרי כל החליפות והתפורות והתפלות צאנו ב"ה בשלום בלי פגע, כידוע לדומעב"ת תורה מונחת בקרן זיית זו, אשר כל הישיבות הגדולות והקטנות הנן פה, והמה לתל תלפיות ודי אמות של הלכה. הישיבה דמיר השיגה רשיון לצאת ליטא בקידאן וגם ישיבת קלעצק תעבור לפי הנראה לאיזה עיר שם. המרדנות הן כעת לא לפי כוחי ואקוה להנותן ליעקב בת מנהלי דיישיבת מיר ועוד חושבים אולי יעלה בידם לעלות לאה"ק, הנני שמח מאד לשמוע משלומי ומבריאותי ומכל אשר איתו לטוב.

והנני ידידו רצוף אהבה מוקירו ומכבדו כיום ערכו חדושת

חיים עוזר גראדזענסקי

לאחיו הרה"ג מו"ה משה נ"י שלו' וב"ה כי הוטב חרבת בריאותו ולפי הראות היתה זאת חולשת עצבים, המקור בקה"ח²³ עבור בתו עם בחור נעלה משיבת מיר ורצונם להשיאה מייד. נסע לקאוונע לפי השמע לבקש אמצעים.

ידידו חנ"ל

23. 'המקור בקרבת החתונה עבור בתו' או 'בקושי החובות' וכו', כפה"נ נתכוין לפרש את סיבת חולשתו של רבי משה שהוא מפני נישואי בתו [עם רבי משה חיים בריסקמן הי"ד משיבת מיר]. התיבות בשורות אלו אינם ברורות כה"צ ויתכן והפענחו אינו מדויק.

ממרן הגר"ע גראדזענסקי

המכתב הבא נכתב ע"י מרן הגר"ע בפרוץ מלחמה ובשנה האחרונה לחייו בו מתאר מרן הגר"ע מעט מהקשיים מהזמן הזה ואודות חולשת בריאותו. משורות המכתב ניכר מסירותו לכלל ולפרט גם בימים קשים אלו.

בעז"ה ד' חנכה ת"ש וילנא

ידידי ורעי עמיתי הנרא"י חזון איש שליט"א

אחדשת"ה יקרת מכתבו הגלוי הגיעני אחרי כל החליפות והתמודות והמהפכות צאנו ב"ה בשלום בלי פגע, כידוע לרומעב"ת תורה מונחת בקרן זוית זו, אשר כל הישיבות הגדולות והקטנות הנן פה, והמה לתל תלפיות וד' אמות של הלכה. הישיבה דמיד השיגה רשיון לצאת ליטא בקיידאן וגם ישיבת קלעצק תעבור לפי הנראה לאיזה עיר שם. המרדות הן כעת לא לפי כוחי ואקוה להנותן ליעף כת. מנחלי ישיבת מיר ועוד חושבים אולי יעלה בידם לעלות לאה"ק, הנני שמח מאד לשמוע משלומם ומבריאותם ומכל אשר איתם לטוב.

והנני ידיר רצוף אהבה מוקירו ומכבדו כרום ערכו חדוש"ת

חיים עוזר גראדזענסקי

לאחיו הרב"ג מו"ה משה נ"י שלו' וב"ה כי הוטב תרבה בריאותו ולפי הראות היתה זאת חולשת עצבים, התקשר בקה"ח²⁶ עבור בתו עם בחור נעלה משיבת מיר ורצונם להשיאה מייד. נסע לקאוונע לפי השמע לבקש אמצעים.

ידידו חנ"ל

²⁶. 'התקשר בקשר החיתון עבור בתו' (עם רבי משה חיים בריסקמן הי"ד משיבת מיר), התיבות בשורות אלו אינם ברורות כה"צ ויתכן והפענוח אינו מדויק.

הוספה לקונטרס השיעורים

בקונטרס השיעורים סקי"ז הוסיף רבינו בכי"ק לאחר התיבות "אבל אפשר לסמוך על דעת הר"מ שהכזית ב' שלישי ביצה שלנו עם קליפתה" כדלהלן:
דבבהגר"א סי' תפ"ו מבואר לדעת הר"מ הקליפה שלישי, וא"כ אף לדעת תוס' י"ל בן וכיון לדעת הר"מ ודאי סגי בב' שלישי ביצה ואפשר דליכא מאן דפליג עלי', וגם שיעור הקליפה הוא ענין צדדי ולא מצינו שיעורו לדעת תוס', שפיר יש ללמוד שיעורו מדברי הר"מ אף לדעת תוס'.

[משלחן מלכים]

אגרת למרן

מכתב מרבי יונה מרצבך בעניני השיעורים

א' ממות ומסעי תש"ג

ירושלים עיה"ק ת"ו

רח' אהרן 7

לכ"ת רבן של כל בני הגולה מרן הגאון האמיתי

בעל ה"חזון איש" ה' ישמרהו ויחייהו

בני ברק

ביראת הכבוד ובמורא חכמים הנני לגשת אל מרן הגאון, מאחרי ששמעתי שמרן הגאון נ"י מתעסק בברור "שיעורי התורה" אחרי הופעת ספרו של הרב אברהם חיים נאה נ"י. ואעפ"י שמרן הגאון לא צריך לדידי ולאנשים כמוני והכל גלוי לפניו, בכל זאת באתי, למען התורה, להעיר עיני מרן הגאון נ"י על שלשה דברים בדבר זה, שתומכים את הפסק של גדולי אשכנז, מוריני, נגר בעל דעת "שיעורי תורה"

א] על מחלוקת הראשונים [ב"ב ק'] אם ג' אמות של שיעור מקוה מגיעות עד כתפי האדם [תוס'] או נמדדות עם ראשו [רמב"ן שם, וראב"ד לת"ר]. ובודאי אינם חולקים בגובה האדם הבינוני, ובפרט שלרמב"ן היה יוצא לשיעורו של הרב נאה נ"י גובה של ננסים 1.44 מטר. אלא שחולקים הם בשיעור האמה מה הוא, אם שלישי מגובה האדם הבינוני עם ראש, או שלישי גובה כתפיו. ונמצא שלרמב"ן ולתוספות יש הבדל באמה

הוספה לקונטרס השיעורים

בקונטרס השיעורים סקי"ז הוסיף רבינו בכ"ק לאחר התיבות "אבל אפשר לסמוך על דעת הר"מ שהכזית ב' שלישי ביצה שלנו עם קליפתה" כדלהלן:
דבבהגר"א סי' תפ"ו מבואר דלדעת הר"מ הקליפה שליש, וא"כ אף לדעת תוס' י"ל בן זכרון דלדעת הר"מ ודאי סגי בב' שלישי ביצה ואפשר דליכא מאן דפליג עלי, וגם שיעור הקליפה הוא ענין צדדי ולא מצינו שיעורו לדעת תוס', שפיר יש ללמוד שיעורו מדברי הר"מ אף לדעת תוס'.

[משלח מלכים]

א.ה. עיין קהלות יעקב פסחים סי' מ"ג מש"כ על דברי מרן בקונטרס, ואכן לפי דברי רבינו הנוספים שלפנינו נתבארו הדברים.

אגרת למרן

מכתב מרבי יונה מרצבך בעניני השיעורים

ירושלם עיה"ק ת"ו
ר' אהרן 7

לכ"ת רבן של כל בני הגולה מרן הגאון האמיתי

בעל ה"חזון איש" ה' ישמרהו ויחייהו

בני ברק

ביראת הכבוד ובמורא חכמים הנני לגשת אל מרן הגאון, מאחרי ששמעתי שמרן הגאון ג"י מתעסק בברור "שיעורי התורה" אחרי הופעת ספרו של הרב אברהם חיים נאה ג"י. ואעפ"י שמרן הגאון לא צריך לדידי ולאנשים כמוני והכל גלוי לפניו, בכל זאת באתי, למען התורה, להעיר עיני מרן הגאון ג"י על שלשה דברים בדבר זה, שתומכים את הפסק של גדולי אשכנז, מורינו, נגד בעל דעת "שיעורי תורה".

א] על מחלוקת הראשונים [ב"ב ק'] אם ג' אמות של שיעור מקוה מגיעות עד כתפי האדם [תוס'] או נמדדות עם ראשו [רמב"ן שם, וראב"ד לת"ר]. ובודאי אינם חולקים בגובה האדם הבינוני, ובפרט שלרמב"ן היה יוצא לשיעורו של הרב נאה ג"י גובה של ננסים 1.44 מטר. אלא שחולקים הם בשיעור האמה מה הוא, אם שליש מגובה האדם